

čitatelja močno zanimata in pisatelju pomagata hitro razrešiti kak težji voz. Pri Tavčarju jih je obilo. O samoumuru beremo, da „opere čast“ (str. 218) in da je znak „železnega duha“ (232). „Povrnili bom stvarnici svoje atome“ (str. 4) piše samomorilec. Pred dvobojem sklepa nesrečnež svoj „račun z življenjem“ tako: „Če me je stvarnik iz ljubezni ustvaril, me bode sprejel zopet z ljubeznijo (ker za tisto, kar božji hlapci imenujejo „greh“, sem že tu na svetu dosti pretrpel); če pa me je ustvaril iz sovraštva, me bode pa sprejel s sovraštvom ter me pahnil v večno trpljenje!“ (283). Ne gledé na to, da je čisto protinaravno in nemogoče tako „sklepati račun z življenjem“ in tako hladnokrvno govoriti pred smrtjo o večnem pogubljenju, si dovolimo vprašanje, ali je tak človek še kristijan? In pisatelj, ki to piše?... Ali je zapisal Tavčar resnobno kot svoje prepričanje, ali je tudi to „brez jedra in kakor penasto zlato“?... Kaj bolj ciničnega, nego je prešeštni prizor v povesti „Tat“ z ono materijališko razlago tega dejanja, si je težko izmisliti. Celo Tavčar imenuje ono stvar „satansko“. A s tako kratko obsodbo umetnik ne reši svoje naloge. Če se je že Tavčarju vredno ali potrebno zdelo, da poseže tako globoko v podlost, kje pa je poskrbel, da bi se užaljeni čut čitateljev povzdignil in utešil ob kakem res npravno lepem značaju?

Pač je dr. Tavčar tudi samostansko življenje spravil v okvir svojega pisateljevanja. Čitali smo drugod v njegovih spisih že ostudne napade na samostane, a o povesti „Soror Pia“ se mora reči, da je dejanje mirneje in nežneje, nego smo ga vajeni od njegove divje, strastne domišljije. A tudi tu si ni mogel misliti samostanskega življenja drugačnega, nego polno onih fantazmov, s katerimi se bavi njegova domišljija v ostalih povestih. Poleg tega je neprijetno ironiziranje samostanske vzgoje. Pa kdo bi mogel zahtevati od pisatelja, ki je v „Tatu“ in v „Valovih življenja“ tako očitno pokazal svojo nagnjenost do popisovanja človeške podlosti, da bi imel še časa in volje dovolj, ustvariti si nepristransko sodbo o deviškem življenju?

Odrasli izobraženci, ki iščejo čistega estetičnega užitka, ne bodo mnogo čitali teh povestij, ampak smatrali jih bodo za „penasto zlato“ (209); pač pa so za mlade ljudi opojna hrana — strupena hrana. „Človek je slabotna stvar, in ženska si ga obviije kakor šibko bilko okrog svojih prstov!“ (136) — to načelo se čita iz vseh vrst Tavčarjevih povestij. Zmago čutnosti nad razumom, zaničevanje moralnih zakonov in napačne nazore o človeški naravi in nje namenu bodo rodili ti spisi v mladih dušah.

Eugen Lampe.

Sveta birma. Pouk in priprava za ta sveti zakrament. (Za šolo in dom.) Sestavil Jernej Voh, župnik. Maribor 1897. Tiskala in založila Tiskarna sv. Cirila v Mariboru. 16°. Str. 50. Cena 6 kr.

Poljska književnost.

Ko naša književna podjetja hirajo za sušico, poganja na poljskem književnem polju čimdalje lepše klasje, izmed katerega hočem nekaj malega pokazati Slovencem. Vsakdo, ki je imel priliko pečati se nekoliko s poljsko književnostjo, čutil je brezdvomno neprimliko, da so poljske knjige v obče jako drage. Tako n. pr. je veljala sloveča trilogija romanov H. Sienkiewicza: „Z ognjem in mečem“, „Potop“ in „Pan Wołodyjowski“ na književnem trgu samo 10 kr. manj nego 20 gld., dokler ni izšlo pred nedavnim jubilejno izdanje te trilogije v zalogi varšavskega bankirja Hipolita Wawelberga, ki se prodaje za čudovito nizko ceno 2 rubljev t. j. 2 gld. 60 kr. Ker imamo Slovenci že preložen prvi del te trilogije, utegnejo se čitatelji, ki so vešči poljščine, zanimati še za naslednja dva romana, ker dobé sedaj vse skupaj v šestih zvezkih za naznačeno ceno. G. pisatelj Sienkiewicz je bil namreč v minulemu letu prestopil petdeseto leto svojega življenja, kar je dalo gosp. mecenu Wawelbergu priliko, odkupiti od pisatelja to trilogijo za lep honorar 20.000 rubljev ter ponatisnjeno prodajati za tako nizko ceno. Pač lep dokaz, kaj vse premore požrtvovalnost in ljubezen do domovine!

Toda to še ni vse. G. Wawelberg ni prezrl tudi drugega znamenitega pisatelja, ki uprav letos praznuje svojo petdesetletnico, namreč Bolesława Prusa (Aleksandra Głowackego), čegar zbrane spise (razven nekaterih daljših romanov) je izdal v svoji zalogi v družbi Stanisława Rotwanda. Tudi teh spisov je izšlo šest zvezkov in sicer obsegajo štirje zvezki krajše povesti, dva pa daljšo povest „Lalka“ (Donda), ki stanejo vsi skupaj le nekoliko nad 3 gld. Tudi to izdanje je kaj po ceni, kajti vsak zvezek šteje nad 300 drobno tiskanih strani.

Še cenejše, nego tu navedena dela, je izdanje „Macierzy Polskiej“ v Levovu z naslovom: „Encyklopedia“, ki izide v dveh debelih zvezkih. Vse delo bo obsegalo okolo 100 tiskanih pól ter velja po naročilni poti samo 1 gld. 50 kr. Naslov: Biuro Macierzy Polskiej, Lwow, ulica Batorego l. 36, I. piętro.

Da se pride v okom splošnim potrebam poljskega občinstva, zbralo se je v Varšavi nekoliko pisateljev, ki so osnovali „Bibliotekę dzieł wybitnych“, ki izdaje razna že znana in novejša poljska dela po nizki ceni, za 26 kr. zvezek. Vsak zvezek velike osmerke šteje okolo 10—12 tiskanih pól ter obsega prvi „Powieści poetyckie“ Słowackega, drugi in tretji povest „Tulacze“ Kraśevskega, četrti „Pamiętniki Paska“, peti „Psychologijo rozwoju narodów“ Gustava Le Bona, šesti „Trzy nowele“ Elize Orzeszkowe, sedmi „Z zapisek myśliwego“ I. Turgeniewa itd. Naročnina za celo leto, za 52 zvezkov, znaša 14 gld. s poštino vred. Na-

roča se pri Redakcyi „Biblioteki“ we Lwowie przy placu Maryackim l. 4, hotel Europejski.

V Varšavi, v založbi S. Orgelbranda, pripravlja se za natiske novo izdanje „Encyklopedyi powszechniej“, ki bo dokončana lahko tekmovala s podobnimi izdajami Meyerja in Brockhausa. Vse delo izide v petih letih ter bo obsegalo nad 100.000 člankov, okolo 6.000 slik in 60 zemljevidov. Prvo izdanje te „encyklopedye“ je izšlo v 28 zvezkih od 1858. do 1869. l. ter izide sedaj v novem natisku, ne gledé na to, da izhaja v Varšavi že od nekaj let „Wielka Encyklopedia powszechna

ilustrowana“, ki se tiska v več nego 10.000 izvodih. Snopič te encyklopedije bo veljal samo 30 kr. ter se lahko naroči po vseh knjigarnah v Krakovu in Levovu.

V založbi Gebethnera in Wolffa začne v kratkem izhajati v snopičih delo: „Obraz literatury polskiej“. sestavi Peter Chmielowski, ki utegne dobro služiti ne samo Poljakom, marveč tudi onim Slovanom, ki se pečajo s poljsko književnostjo. Delo izide v treh debelih zvezkih (100 tiskanih pol vel. 8^o) ter stane po naročilnem potu s poštnino vred 11 gld. 20 kr. i+a.

Razne stvari.

Naše slike.

Vladika Josip Juraj Strossmayer je tako znan tudi Slovincem, da ni treba obširneje o njem pisati. Rodil se je dné 4. svečana l. 1815. v Osijeku na Hrvaškem. Ondi se je šolal, dokler ni šel na škofovski licej v Djakovo. Leta 1834. je bil v Pešti povzdignjen v doktorja modroslovja. Po dovršenih bogoslovnih študijah je daroval novo mašo 16. svečana l. 1838. Izprva je služboval v Petrovaradinu, a l. 1840. je šel v višje bogoslovne nauke v dunajski Avgustinej, kjer je dosegel čast doktorja bogoslovja l. 1844. Malo časa je bil profesor v Djakovu; potem je bil do leta 1849. ravnatelj študij v Avgustineju in c. kr. dvorni kapelan, katero službo je zamenjal s škofovsko. Odtlej deluje kot slaven škof Djakovski ne samo za cerkev, temveč zlasti še za hrvaški narod, kateremu je duševni voditelj. V jako važnih političnih vprašanjih je odločila njegova veljava. Kot poznavalca slovanskega juga so ga povpraševali za svet razni domači in tuji državniki. Velike vsote je daroval za prosveto hrvaškega naroda: za akademijo l. 1860. 50.000 gld. in pozneje še 110.000 gld; l. 1866. za vseučilišče 50.000 gld., za galerijo slik v Zagrebu je dal 300.000 gld. Sezidal je veliko in lepo katedralo v Djakovu (glej sliko, str. 145.) z 1.200.000 gld. Zato ga po pravici imenujejo jugoslovanskega mecena. (Obširen življenjepis, katerega je hrv. spisal msgr. Cepelić, objavlja sedaj naš „Slovenec“.) Ob biserni maši je škofa Strossmayerja odlikoval sam sv. oče s tem, da mu je poslal „pallium“, kateri imajo redno le nadškofje. Naša slika kaže Strossmayerja seveda še v boljših letih. — *Gorica*. Dve sliki, dva pogleda na solnčno Gorico. Prva slika nam kaže Gorico od jugozahodne strani proti severovshodu. Na skrajni desni moli visoko nad mesto grad, nekdanja prestolica goriških grofov, sedaj vojašnica. Pod gradom na levi se vidi vrh nadškofijskega vrta, nasajen z redkimi drevesi. Na sredi podobe velika hiša z

nizkim stolpom je bogoslovna. — Druga slika kaže Gorico kakor jo vidiš z bližnjega griča Kostanjevice na severovshodni strani mesta. Gledalec je obrnjen proti jugozahodu. Pogled s te strani je čaroben, posebno na večer, ko solnce zahaja in se žareče potaplja v morje onstran furlanske ravnine. Zaradi tega prizora — solnčnega zahoda namreč — nam Goričanom zavidajo tujci. Tudi kdor je užival kdaj krasoto gorečih planin (Alpenglügen) ob solnčnem zahodu, nam bo vendar rad priznal, da je potapljanje solnca v morje veliko veličastnejše. Človek po sili obstane in zre čudo božje roke. — Na ravnam pod Gradom se razteza mesto od jugovshoda proti severozahodu. Na skrajni levi strani je cerkev sv. Ignacija na Travniku (z dvema stolpoma), na skrajni desni je cerkev sv. Vida na Placuti, nekdanja samostanska cerkev usmiljenih bratov. — Gorica je čedno mesto, ki čvrsto raste. V okvirju italijanskega neba se vidi še lepša nego je. Od koder koli sem se vračal v Gorico, tudi z velikih mest, vselej sem našel Gorico prijazno, vedro mesto. Ni čuda, da se zanj tako srdito borita dva naroda: slovenski in italijanski. Vredna je! Dr. P.

† *P. Emanuel Drevenšek*. Spodobno je, da se spomnimo rojaka, ki je v daljnji tujini deloval za krščansko vero in omiko, svojemu poklicu žrtvoval svoje življenje, a pri svojem delu vedno se spominjal svojega naroda. Lani je v „Slovincu“ obširno opisoval razmere v južni Afriki; tudi nam je včasih pisal in obljubil daljši spis iz svojega delovanja. Toda smrt ga je prehitela ob koncu minulega leta. Deloval je kot trapist v Marianhillu, v Natalu, ki je država v Južni Afriki. Njegov opat ga je poslal proti koncu min. leta še z nekim drugim duhovnikom v nemško vshodno Afriko, da bi tam ustanovil novo misijonsko postajo. A na tem misijonskem potovanju ga je doletela smrt šele 30 let starega. N. v m. p. (Slika pride prihodnjič.)